

Комп'ютерний аналіз соціальної інформації

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	C5 Соціологія
Освітня програма	Врегулювання конфліктів і медіація
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	3 курс, 6 семестр
Обсяг дисципліни	4 кред. ЄКТС/120 годин: лекції – 12 год, практичні – 24 год, лабораторні – 12 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, МКР
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: к.с.н., доцент Коржов Геннадій Олександрович, korzhovga@gmail.com
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/ODMwMjMxODE4NTYz?cjc=lae2bt5z

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

В сучасному світі ми щодня стикаємося з величезними масивами інформації про ті чи інші аспекти суспільного життя, значна частина якої представлена в числовій формі. Розуміти, що стоїть за цими цифрами, чи дійсно вони є об'єктивним відображенням соціальних реалій, - завдання, яке має вирішувати кожний, щоб робити правильний вибір, розумно планувати своє життя і не ставати об'єктом витончених або цинічних маніпуляцій. Вміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію стає життєво необхідною компетентністю для кожного свідомого громадянина та освіченої людини.

В результаті опанування дисципліни студенти навчаться практичним вмінням та навичкам роботи з різноманітною числовою інформацією, яка характеризує соціальні структури, процеси та явища; здатності застосовувати спеціалізовані програми для створення власних баз даних і роботи з готовими великим масивами соціальної інформації, які є доступними в Інтернеті. Студенти матимуть можливість набути базові вміння та навички обробки та аналізу статистичних і соціологічних даних, а також здатність критично та творчо працювати з великими масивами

інформації, відкривати приховані соціальні зв'язки та закономірності, вміти окремі факти соціальної реальності побачити крізь призму більш широких соціально-культурних і суспільно-політичних процесів.

Компетентності, які набуваються під час вивчення дисципліни:

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01);
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК09);
- Здатність усвідомлено визначати цілі у професійному й особистісному розвитку, проявляти наукову ініціативу та лідерські якості. (ЗК14);
- Здатність вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості (ЗК16);

Фахові компетентності:

- Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (ФК04);
- Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження (ФК05);
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації (ФК06);
- Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців (ФК07).

Програмні результати навчання:

- Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації (РН07);
- Вміти розробляти програму соціологічного дослідження (РН09);
- Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів (РН10);
- Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефаківців (РН11).

Завдяки засвоєнню змісту дисципліни студенти матимуть можливість творчо застосовувати різноманітні методи обробки та аналізу кількісної соціологічної інформації; формувати, обґрунтовувати та емпіричним шляхом верифікувати дослідницькі гіпотези описового та

пояснювального типу; створювати та модифікувати бази (масиви) даних, здійснювати різноманітні перетворення змінних з метою поглиблення аналізу; а також відкривати латентні, приховані соціальні зв'язки та закономірності за допомогою кількісного аналізу даних соціологічних досліджень.

В сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій кожному високо кваліфікованому фахівцеві доводиться мати справу з великими обсягами різноманітної інформації. Студенти зможуть більш ефективно використовувати розмаїту числову інформацію про різні сфери життя (економічні, фінансові, соціальні, демографічні, політичні процеси, погляди, установки та цінності людей, свідомість та поведінку тих чи інших груп тощо) в своїй професійній діяльності та повсякденному житті. Це сприятиме не тільки більш усвідомленому та креативному використанню інформації, покращить навички збирання, обробки, перетворення, модифікації, аналізу та інтерпретації інформаційних джерел, але і вдосконаленню існуючих та отриманню нових навичок і компетентностей, які допоможуть впевненіше почуватися на ринку праці, ефективніше конкурувати за кращу, змістовнішу, творчу та високооплачувану роботу.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Математичні та статистичні методи аналізу соціальної інформації, Методологія, методи та технології соціологічних досліджень, Соціальна статистика і демографія. Крім того, бажано також мати базовий рівень володіння англійською мовою не нижче A2.

Постреквізити: Виробнича практика, Переддипломна практика, Підготовка кваліфікаційної роботи

Отримані під час навчання з даної дисципліни знання, вміння та навички можуть з успіхом застосовуватись при опануванні інших спеціальних і галузевих соціологічних дисциплін. Вивчення дисципліни також дозволить ефективніше опановувати навчальний курс магістерського рівня «Кількісні методи аналізу соціальних конфліктів».

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Базовий комп'ютерний аналіз соціологічної інформації

Тема 1.1. Основи статистики для проведення аналізу соціологічних даних

Тема 1.2. Одномірний аналіз соціологічних даних

Тема 1.3. Відбір даних

Тема 1.4. Перетворення даних

Тема 1.5. Графічна презентація даних

Тема 1.6. Аналіз двомірних таблиць-1

Тема 1.7. Аналіз двомірних таблиць-2

Тема 1.8. Аналіз множинних відповідей

Тема 1.9. Непараметричні критерії. Міри порівняння

Розділ 2. Принципи та процедури багатовимірної аналізу соціологічних даних

Тема 2.1. Регресійний аналіз
Тема 2.2. Логістична регресія
Тема 2.3. Дискримінантний аналіз
Тема 2.4. Дисперсійний аналіз
Тема 2.5. Факторний аналіз-1
Тема 2.6. Факторний аналіз-2
Тема 2.7. Шляховий аналіз
Тема 2.8. Кластерний аналіз
Тема 2.9. Експортування даних. Інтерактивні таблиці

4. Навчальні матеріали та ресурси

4.1. Базова література:

1. Горбачик А.П., Сальнікова С.А. Аналіз даних соціологічних досліджень засобами SPSS: Навч. Пос. – Луцьк: Вежа; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2008. – 164 с.
2. Нг А., Су К. Опануй числа! Наука про дані для нефахівців. Харків: Фабула, 2024.
3. Пінкер С. Рациональність. Київ: Лабораторія, 2024.
4. Шпігельгальтер Д. Мистецтво статистики: Прийняття аргументованих рішень на підставі даних. Київ: КМ-Букс, 2023.
5. Кресвел Дж.В., Кресвел Дж.Д. Дизайн дослідження: підходи на основі якісних, кількісних і змішаних методів / Пер. з англ. Львів: Вид. УКУ, 2022.

4.2. Допоміжна література

1. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. – Київ, 2000.
2. Abu-Salih B., Wongthongtham P., Zhu D., Chan K.Y., Rudra A. Social Big Data Analytics: Practices, Techniques, and Applications. New York: Springer, 2021.
3. Albers M. Introduction to Quantitative Data Analysis in the Behavioral and Social Sciences. Hoboken, N.J.: Wiley, 2017.
4. Dariusz J. Thick Big Data. Doing Digital Social Sciences. Oxford: Oxford University Press, 2022.
5. Gonçalves B. Perra N. (Eds.) Social Phenomena: From Data Analysis to Models. 2nd ed. New York: Springer, 2023.
6. Haerpfer C., Inglehart R., Moreno A., Welzel C., Kizilova K., Diez-Medrano J., Lagos M., Norris P., Ponarin E., & Puranen B.. World Values Survey Wave 7 (2017-2022) Cross-National Data-Set (Version 6.0.0) [Dataset]. World Values Survey Association, 2024. <https://doi.org/10.14281/18241.24>.
7. Ho, R. Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS. Boca Raton: Chapman & Hall, 2023.
8. Naldi G., Pareschi L., Toscani G. (editors) Mathematical Modeling of Collective Behavior in Socio-Economic and Life Sciences. 2nd ed. Boston: Birkhäuser, 2021.
9. PSPP User's Guide. GNU PSPP Statistical Analysis Software Release 2.0.1 Free Software Foundation, Inc., 2023. <https://www.gnu.org/software/pspp/manual>.
10. R Core Team. R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria, 2022. <https://www.R-project.org>.
11. Smaldino P. Modeling Social Behavior: Mathematical and Agent-Based Models of Social Dynamics and Cultural Evolution. Princeton: Princeton University Press, 2023.
12. Smith J. Causal Inference Made Easy, 2nd Edition: A Practical Guide to Cause and Effect in Statistics. Ind.publ., 2025.
13. Vicari D. et al. Analysis and Modeling of Complex Data in Behavioral and Social Sciences. 2nd ed. New York: Springer, 2024

4.3. Навчальні онлайн ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua> – Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua> – Онлайн-курси України та світу.
5. <https://coursera.org> – Онлайн-курси
6. <http://www.gesis.org> – Архів даних міжнародних порівняльних соціологічних досліджень.
7. <http://ukraine.survey-archive.com> – Національний банк соціологічних даних «Київський архів».

Всі зазначені вище джерела є доступними в Інтернеті або на сторінці дисципліни в Google Classroom, а також в методичному кабінеті кафедри соціології (ауд. 503, корп.7). Обов'язкові до прочитання фрагменти будуть вказані під час проходження відповідних тем.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни(освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекція 1.

Основи статистики для проведення аналізу соціологічних даних.

Базові поняття методології соціологічного дослідження. Три основні парадигми соціологічного дослідження. Кількісна (позитивістська, статистична) парадигма. Якісна (розуміюча, інтерпретативна) парадигма. Критична соціальна наука. Порівняльна характеристика трьох парадигм: мета дослідження, природа соціальної реальності та людської істоти, співвідношення між наукою та здоровим глуздом, сутність пояснення та теорії, критерії істинності знання, місце цінностей в науковому пошуку. Статистичний (кількісний) та гуманітарний (якісний) підходи в соціології.

Завдання на СРС:

1. Скласти таблицю «Порівняння трьох парадигм соціологічного дослідження».
2. В науковому соціологічному журналі знайти статтю, в якій презентуються результати кількісного теоретико-прикладного дослідження. Визначити суть наукової проблеми, об'єкт і предмет, ціль та завдання дослідження, гіпотези та операціональні визначення основних понять.

Одномірний аналіз соціологічних даних.

Матриця даних. Частота, частка. Статистичні ряди та їх упорядкування. Таблиці одномірного розподілу. Проблема “стиснення” соціальної інформації, відбір найбільш інформативних ознак. Використання в аналізі описових статистик.

Міри центральної тенденції. Середнє арифметичне, його властивості та обчислення. Міри центральної тенденції для якісних ознак: медіана, мода. Міри варіації. Дисперсія та її властивості. Коефіцієнт варіації.

Завдання на СРС:

1. Розглянути процедури впорядкування статистичних рядів.
2. Ознайомитися з вимогами щодо формування інтервалів у рядах розподілу.

Підрахувати середнє значення, моду та медіану для запропонованих метричних змінних, в яких окремі значення об'єднані в категорії з діапазонами.

Відбір даних.

Відбір спостережень. Класифікація операторів.

Вилучення випадкової вибірки.

Сортування спостережень. Розподілення спостережень на групи.

Завдання на СРС:

1. Ознайомитися з одним із прикладів інноваційного проекту збирання та аналізу соціологічної інформації.
2. Знайти інтернет-ресурс, за допомогою якого можна створювати веб-анкети. Познайти з його можливостями та обмеженнями.

Обрати одне дослідження на сайті Національного банку соціологічних даних «Київський архів», скачати масив і методичну документацію. Ознайомитись з тематикою та змінними відібраного дослідження.

Лекція 2.

Перетворення даних.

Створення нової змінної за допомогою різних процедур (Compute, Recode, Count). Перетворення змінних із одного типу в інший.

Логічні вирази та функції. Індеси в соціологічному дослідженні. Опосередковане вимірювання. Побудова індесів як прийом вимірювання та як складова частина аналізу емпіричної інформації. Логічні індеси в соціології. Індеси для порівняння груп. Створення індесів сумарних оцінок (шкали Р.Лайкерта).

Основи роботи з редактором синтаксиса.

Завдання на СРС:

1. Для метричної змінної(вік, стаж роботи, кількість дітей тощо) проведіть перекодування з метою створення об'єднаних категорій. Здійсніть контроль правильності проведеної модифікації.
2. Створіть на базі 2-3 первинних змінних індес. Поясніть логіку ваших дій. Презентуйте отримані результати.

Графічна презентація даних.

Графічне представлення поведінки змінної. Побудова графіків і їх редагування. Різновиди графіків. Значення графічної презентації даних.

Завдання на СРС:

1. Побудувати різні типи графіків одномірного розподілу даних для змінних номінального, порядкового та метричного рівнів. Пояснити вибір того чи іншого типу графіку.
2. Відредагувати отримані графіки.

Аналіз двомірних таблиць.

Двомірна таблиця як інструмент вивчення взаємозв'язку двох ознак: структура та правила читання. Маргінальний стовпчик і маргінальний рядок. Ситуації, в яких застосування таблиць сполученості є недоречним, та способи виходу з них. Поняття статистичного зв'язку. Аналіз ступеня взаємозв'язку між двома номінальними змінними.

Критерій хі-квадрат: призначення, опис і обмеження. Обчислення й інтерпретація коефіцієнту хі-квадрат. Число ступенів волі. Застосування таблиць для обчислення рівня значущості хі-квадрат. Побудовані на хі-квадрат коефіцієнти.

Кореляційний аналіз. Коефіцієнти кореляції для різного типу шкал. Метод пропорційного зменшення помилок та коефіцієнти кореляції, що базуються на ньому.

Метод уточнення в аналізі зв'язку між ознаками. Введення контрольної змінної. Побудова тривимірної таблиці. Метод «хибного взаємозв'язку». Модель з опосередкованою змінною. Часткова кореляція.

Завдання на СРС:

1. За заданими в таблиці сполученості абсолютними показниками розрахувати відносні показники.

2. На основі таблиць двомірних розподілів проаналізувати ставлення населення України до органів влади, до різних подій суспільного життя залежно від віку, статі, соціального становища, регіону.

Лекція 3.

Аналіз множинних відповідей.

Дихотомічний метод. Визначення наборів. Частотні таблиці для дихотомічних наборів. Таблиці сполученості з дихотомічними наборами.

Категоріальний метод. Визначення наборів. Частотні таблиці для категоріальних наборів. Таблиці сполученості з категоріальними наборами.

Порівняння дихотомічного та категоріального методів.

Завдання на СРС:

Порівняти дихотомічний та категоріальний методи.

Непараметричні критерії. Міри порівняння.

Параметричні та непараметричні критерії.

Характеристики мір порівняння.

Середні. Т-тест для однієї вибірки, для порівняння двох незалежних вибірок, для парних вибірок.

Однофакторний дисперсійний аналіз.

Завдання на СРС:

Практичне застосування однофакторного дисперсійного аналізу.

Регресійний аналіз

Проста лінійна регресія.

Лінія регресії та коефіцієнт регресії. Побудова регресійної моделі. Способи використання множинної регресії: покроковий та ієрархічний. Особливості включення незалежних змінних до регресійного рівняння. Проблеми, викликані мультиколінеарністю та варіанти їх вирішення.

Нелінійна регресія. Порядкова регресія.

Завдання на СРС:

Графічне зображення регресії.

Лекція 4.

Логістична регресія.

Відмінність логістичної регресії від лінійної регресії. Поняття ймовірності, шансу та натурального логарифму шансу та їх використання в логістичному рівнянні. Логарифмічна правдоподібність. Розподіл ймовірностей, що прогнозуються. Порядкова регресія. Пробіт-аналіз.

Завдання на СРС:

Інтерпретація результатів логістичної регресії.

Дискримінантний аналіз.

Поняття дискримінантного аналізу. Способи введення предикторів в дискримінантний аналіз (стандартний, ієрархічний, статистичний). Визначення найкращих дискримінаторів на основі середніх значень та стандартних відхилень. Порядок та особливості побудови дискримінантних функцій. Звернення до коефіцієнтів дискримінантного рівняння й внутрішньогрупових кореляцій між предикторами. Оцінка ефективності дискримінантного аналізу.

Завдання на СРС:

Інтерпретація коефіцієнтів дискримінантного рівняння й внутрішньогрупових кореляцій між предикторами. Оцінка ефективності дискримінантного аналізу.

Дисперсійний аналіз

Поняття дисперсійного аналізу. Відмінність між дисперсійним аналізом та t-критерієм Стюдента. Розрахункова схема в дисперсійному аналізі (розрахунок внутрішньо-групової та міжгрупової суми квадратів). Оцінка статистичної значимості в дисперсійному аналізі.

Методи множинних порівнянь.

Дисперсійний аналіз Крескела-Уолліса. Характеристика різних мір порівняння: правила застосування.

Дисперсійний аналіз з використанням повторних вимірювань.

Завдання на СРС:

Практичне застосування дисперсійного аналізу Крескела-Уолліса.

Лекція 5.

Факторний аналіз.

Поняття факторного аналізу. Мета факторного аналізу. Послідовність етапів при факторному аналізі. Формулювання проблеми. Аналіз кореляційної матриці. Метод головних компонент. Критерії визначення кількості факторів (Кайзера, каменистого осипу). Метод обертання.

Завдання на СРС:

Порівняти результати факторного аналізу із застосуванням двох різних методів – головних компонент і обертання.

Шляховий аналіз.

Взаємозв'язок залежної, незалежної змінної та залишку. Сутність шляхового аналізу. Використання множинних рівнянь. Види моделей зв'язку між трьома змінними. Етапи шляхового аналізу (побудова причинної схеми, встановлення сили взаємозв'язків, конструювання діаграми шляхів, розрахунок шляхових коефіцієнтів, перевірка якості, інтерпретація результатів).

Завдання на СРС:

Використовуючи наявні дані одного із досліджень, розробити модель шляхового аналізу та провести її емпіричну верифікацію.

Лекція 6.

Кластерний аналіз.

Поняття кластерного аналізу. Мета кластерного аналізу. Етапи кластерного аналізу. Відбір змінних. Метод евклідової відстані. Необхідність нормалізації даних. Ієрархічні та неієрархічні методи кластеризації. Способи представлення результатів: дендрограма та діаграма накопичення. Способи визначення кількості кластерів: теоретичні міркування, відстань об'єднання кластерів, розмір кластерів. Операції перевірки надійності кластерів: використання різних методів виміру відстані, використання різних підходів кластеризації, розбиття даних на дві частини, відкидання окремих змінних.

Завдання на СРС:

Провести операції перевірки надійності кластерів.

Експортування даних. Інтерактивні таблиці.

Перенесення статистичних результатів і діаграм в Word. Експорт зведених таблиць і діаграм як HTML-документів.

Стовпчикові діаграми. Лінійчаті діаграми. Площадкові, кругові, коробчасті діаграми. Гістограми. Діаграми розсіювання.

Інтерактивні режими роботи з графіками. Корекція інтерактивних графіків. Побудова діаграми за даними зведеної таблиці.

Завдання на СРС:

Побудувати діаграму за даними зведеної таблиці.

Семінарські (практичні) заняття

Практичне заняття №1. Формулювання гіпотез дослідження та обґрунтування методів їх емпіричної верифікації.

План

1. На основі запропонованого набору емпіричних показників сформулювати різні типи гіпотез (описові та пояснювальні, первинні та вторинні, гіпотези-основи та гіпотези-наслідки, альтернативні гіпотези). Дати логічне (теоретичне) обґрунтування запропонованих гіпотез.
2. Запропонувати способи емпіричної верифікації гіпотез.
3. Вказати умови, при яких гіпотези можуть вважатися повністю, частково підтвердженими та при яких вони мають бути відхилені.

Написати звіт.

Практичне заняття №2. Конструювання різних типів та видів шкал для вимірювання окремих соціальних показників.

План

1. На основі висунутих гіпотез (див. Практичне заняття №1) виокремити 8-10 змінних, що будуть використовуватися для перевірки гіпотез.
2. Запропонувати для кожної змінної по 2-3 (по можливості) способи вимірювання.
3. Розподілити змінні по трьох групах в залежності від типу вимірювальних шкал.
4. Для 3 порядкових і 3 метричних змінних провести перетворення (модифікацію) у шкали більш низького рівня вимірювання. Які переваги та недоліки такого роду перетворення? Коли його варто застосовувати?
5. Написати звіт.

Практичне заняття №3. Відпрацювання навичок із управління даними та їх перетворення в програмному середовищі PSPP.

План

1. Створення нової змінної за допомогою різних процедур (Compute, Recode, Count).
2. Перекодування змінних.

3. Перетворення змінних із одного типу в інший.
4. Основи роботи з редактором синтаксиса.
5. Звіт.

Практичне заняття №4. Одномірний аналіз соціологічних даних.

План

1. Побудова частотного та відсоткового розподілів даних.
2. Описати отримані частоти (валідні, пропущенні значення, абсолютні, відносні та накопичені частоти). Побудова графіків одномірного розподілу.
3. Використання статистичних характеристик для аналізу одномірних розподілів.
4. Проведення стандартизації показників (*Save z-values*).
5. Написання звіту.

Практичне заняття №5. Графічний аналіз даних.

План

1. Побудувати одномірний розподіл трьох запропонованих змінних. Зробити узагальнюючу таблицю.
2. Презентувати властивості змінних у графічному вигляді.
3. Побудувати різні види графіків. Пояснити переваги та недоліки кожного із них.
4. Провести редагування графіків. Описати отримані графіки.
5. Написати звіт, звертаючи особливу увагу на функції і значення графічної презентації даних.

Практичне заняття №6. Аналіз двомірних таблиць

План

1. Із запропонованого списку змінних створити 5 пар, об'єднавши незалежну та залежну змінні. Сформулювати гіпотезу про зв'язки змінних.
2. Створити двомірну таблицю для вивчення взаємозв'язку двох ознак. Розглянути її структура, описати отримані результати. Описати маргінальний стовпчик і маргінальний рядок.
3. Обчислити коефіцієнт χ^2 -квадрат. Провести статистичну експертизу та змістовну інтерпретацію.
4. Враховуючи число ступенів свободи, застосувати таблиці для обчислення рівня значущості χ^2 -квадрат. Порівняти з результатами, отриманими в PSPP.
5. Застосувати для змінних коефіцієнти зв'язку, побудовані на χ^2 -квадрат.

6. Зробити аналіз взаємозв'язку між двома номінальними змінними, використовуючи двомірну таблицю, χ^2 -квадрат і основні коефіцієнти парного зв'язку між номінальними змінними.
7. Додати третю змінну для перевірки гіпотези. Описати трьохмірну таблицю.
8. Написати звіт, акцентуючи увагу на евристичних можливостях застосування коефіцієнту χ^2 -квадрат, процедурі його застосування, алгоритмі обчислення та моделі інтерпретації отриманих результатів.

Практичне заняття №7. Аналіз множинних відповідей

План

1. Провести частотний розподіл даних з використанням методу множинної дихотомії.
2. Провести частотний розподіл даних з використанням методу множинних категорій.
3. Побудувати двомірні таблиці з використанням дихотомічних наборів.
4. Побудувати двомірні таблиці з використанням категоріальних наборів.
5. Порівняти дихотомічний і категоріальний методи. Зробити висновки.

Практичне заняття №8. Міри порівняння

План

1. Провести порівняння середніх за допомогою відповідної команди (*Compare means*).
2. Застосувати Т-тест для однієї вибірки, описати результати.
3. Застосувати Т-тест для порівняння двох незалежних вибірок, описати результати.

Практичне заняття №9. Міри порівняння

1. Застосувати Т-тест для парних вибірок, описати результати, зробити висновки.
2. Провести однофакторний дисперсійний аналіз. Дати інтерпретацію коефіцієнтів, зробити змістовні висновки.
3. Написати звіт, зробивши висновки про особливості та межі застосування різних мір порівняння.

Практичне заняття №10. Лінійна регресія

План

1. Розрахунок рівняння простої лінійної регресії.
2. Побудова регресійної прямої.
3. Створення теоретичної моделі множинної лінійної регресії.
4. Проведення множинної лінійної регресії засобами PSPP. Розрахунок рівняння множинної лінійної регресії.

5. Інтерпретація коефіцієнтів множинної лінійної регресії.

6. Звіт.

Практичне заняття №11. Логістична регресія

План

1. Характеристика відмінностей між логістичною та лінійною регресією.
2. Використання ймовірності, шансу та натурального логарифму шансу в логістичному рівнянні.
3. Логарифмічна правдоподібність.
4. Розподіл ймовірностей, що прогножуються.
5. Застосування порядкової регресії.
6. Короткий звіт про результати.

Практичне заняття №12.

Модульна контрольна робота

Лабораторні роботи

Лабораторна робота №1. Дискримінантний аналіз

План

1. Застосування методу примусового включення.
2. Статистики
3. Класифікація.
4. Аналіз отриманих результатів. Обчислення прогнозу
5. Оцінка якості моделі.
6. Застосування покрокового методу.
7. Звіт.

Лабораторна робота №2. Дисперсійний аналіз

План

1. Засвоєння розрахункової схеми в дисперсійному аналізі (розрахунок міжгрупової та внутрішньо-групової суми квадратів).
2. Оцінка статистичної значимості в дисперсійному аналізі.
3. Застосування методів множинних порівнянь.
4. Проведення дисперсійного аналізу Крескела-Уолліса.
5. Застосування різних мір порівняння: правила та інтерпретація результатів.

6. Проведення дисперсійного аналізу з використанням повторних вимірювань.
7. Звіт.

Лабораторна робота №3. Факторний аналіз

План

1. Формулювання проблеми.
2. Аналіз кореляційної матриці.
3. Застосування методу головних компонент.
4. Критерії визначення кількості факторів (Кайзера, каменистого осипу).
5. Застосування методу обертання.
6. Написання звіту про отримані результати.

Лабораторна робота №4. Шляховий аналіз

План

1. Побудова причинно-наслідкової схеми.
2. Встановлення сили взаємозв'язків.
3. Конструювання діаграми шляхів.
4. Розрахунок шляхових коефіцієнтів.
5. Перевірка якості.
6. Інтерпретація результатів.
7. Написання звіту.

Лабораторна робота №5. Кластерний аналіз

План

1. Відбір змінних для кластерного аналізу.
2. Застосування методу евклідової відстані. Нормалізація даних.
3. Застосування ієрархічних і неієрархічних методів кластеризації.
4. Використання різних способів представлення результатів (дендрограми та діаграми накопичення).
5. Застосування різних способів визначення кількості кластерів: (теоретичні міркування, відстань об'єднання кластерів, розмір кластерів).
6. Операції перевірки надійності кластерів: використання різних методів виміру відстані, використання різних підходів кластеризації, розбиття даних на дві частини, відкидання окремих змінних.
7. Короткий звіт.

Лабораторна робота №6. Експортування даних. Побудова інтерактивних таблиць

План

1. Проведення одномірного та двомірного аналізу даних. Побудова діаграм.
2. Перенесення отриманих результатів і діаграм в Word.
3. Експорт зведених таблиць і діаграм як HTML-документів.
4. Знайомство з інтерактивними режимами роботи з графіками. Корекція інтерактивних графіків.
5. Побудова діаграми за даними зведеної таблиці.
6. Написання звіту.

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 38 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до екзамену – 30 год.

Загалом – 72 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та виконання завдань

Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, необхідним є активна робота на лекційних заняттях, однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Від студентів буде вимагатись активна участь на практичних заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни.

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Це слід робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені Силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлення позиції, читаючи з аркуша паперу знижує якість відповіді та оцінку.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст основних теоретико-методологічних засад проведення кількісного аналізу різноманітних соціальних процесів, в т.ч. соціальних конфліктів, розглядаються різні кейс-стаді та приклади застосування спеціалізованого програмного забезпечення для вирішення конкретної аналітичної задачі, наводяться алгоритми застосування того чи іншого методу, а також пропонуються інтерпретації отриманих результатів. На лекціях викладач надаватиме цілісний огляд багатоманітних методів обробки та аналізу кількісної соціальної інформації, фокусуючи увагу на найбільш затребуваних і ефективних методах, що набули визнання в рамках емпіричної – як фундаментальної, так і прикладної. На прикладах відомих дослідницьких програм і проектів студенти отримають можливість познайомитись з найкращими сучасними зразками поєднання теорії та емпіричного дослідження, спрямованого на верифікацію основаних на концептуальних положеннях гіпотез. Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Лектор може ставити питання окремим студентам або аудиторії загалом. Вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Від студентів очікується вміння застосовувати теоретичні положення на практиці. На практичних заняттях будуть обговорюватися проблемні аспекти використання різних методів комп'ютерного аналізу соціологічної інформації. Практичні заняття спрямовані на формування практичних вмінь і навичок застосування спеціалізованого комп'ютерного програмного забезпечення до обробки та аналізу соціологічних даних. Під час практичних занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки проведеної студентами роботи з обробки та аналізу кількісної соціологічної інформації, відповідатиме на питання студентів, студенти працюватимуть над помилками та недоліки один одного. На заняттях використовуватимуться різні кейс-стаді, робота з різноманітними базами даних, активні методи навчальної діяльності в парах і мікрогрупах. Під час практичних і лабораторних занять студенти працюватимуть з різноманітними джерелами кількісної соціологічної інформації, вчитимуться обробляти та аналізувати її за допомогою спеціалізованого комп'ютерного програмного забезпечення. На лабораторних заняттях слухачі навчатимуться послуговуватися основними методами дескриптивної статистики, двовимірного та багатовимірного аналізу соціологічної інформації.

В ході семестру кожний студент за обраною темою здійснює підготовку та написання модульної контрольної роботи у вигляді власного дослідницького проекту з використанням наявних масивів даних. В процесі роботи над МКР студенти набуватимуть компетентностей з написання аналітичних соціологічних текстів на основі самостійно проведеного аналізу соціологічних даних, застосовуючи дескриптивну статистику, одномірні, двомірні і основні багатовимірні методи.

Правила поведінки на заняттях

Під час проведення занять рекомендується відключати телефони з метою досягнення більшого рівня уваги та сфокусованості на навчальній діяльності. Водночас, за рекомендацією викладача можна користуватися засобами зв'язку для пошуку інформації на ул-диску дисципліни або в інтернеті.

Від студентів під час занять – як семінарських, так і лекційних, очікується активна діяльність, участь в обговоренні питань, виконання практичних завдань, вправ і задач, постановка запитань, внесок у колективну дискусію тощо.

Під час відповідей на практичних заняттях не слід читати зі смартфона, планшета або ноутбуку. Варто використовувати зроблені студентом нотатки, конспекти прочитаного навчального матеріалу та проведений самостійно вдома або на парі аналіз даних.

Політика дедлайнів та перескладань

Кожне письмове домашнє завдання, про яке викладач повідомлятиме заздалегідь, має бути виконане до початку відповідного практичного (семінарського) заняття. Виконане завдання треба здати за день до дати відповідного заняття (виставити на сторінці дисципліни в Google Classroom – у випадку дистанційного (онлайн) навчання, переслати на електронну пошту викладача – у випадку очного навчання). За надані невчасно домашні завдання будуть зніматись бали (див.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) модульна контрольна робота
- 3) екзамен

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 3 бали при відповіді на одне питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $G_{\text{сем}} = 3 \text{ бали} \cdot 15 = 45 \text{ балів}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

– «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 3 бали;

– «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 2,5 бали;

– «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 2 бали;

– «незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0 балів.

2. Модульна контрольна робота.

Ваговий бал – 5.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 5 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 4 бали;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 3 бали;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам – 0 балів.

3. Екзамен.

Ваговий бал – 50.

Екзамен передбачає усні відповіді на питання, перелік яких наведений у додатку 2.

Критерії оцінювання:

- 45-50 балів – студент відповідає на майже всі питання екзамену, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви;
- 37-44 балів – студент відповідає на більшість питань екзамену, демонструє хороший рівень знання матеріалу;
- 30-36 балів – студент відповідає на приблизно половину питань екзамену, демонструє доволі поверхневі знання;
- 0 балів – студент відповідає лише на окремі питання екзамену, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 24 бали.

Умови допуску до екзамену:

Умовою допуску студента до екзамену є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 24 бали.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Рейтингова оцінка здобувача (бали)</i>	<i>Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре

84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на екзамен

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Вимоги до модульної контрольної роботи (МКР)

Робота виконується з використанням статистичної програми з обробки соціальних даних PSPP. Обсяг роботи має складати 7-10 сторінок тексту 1,5 інтервалу 14 кегль TimesNewRoman (без врахування таблично-графічного матеріалу). Оцінюється як сама МКР, так і її захист під час одного із практичних занять згідно графіку виступів.

1. Сформулюйте наукову проблему, яку б ви хотіли дослідити за допомогою вторинного аналізу даних емпіричного дослідження. Рекомендується обирати тему, яка пов'язана з проблематикою дослідження, що планується провести в рамках роботи над майбутньою бакалаврською роботою. Перегляньте доступні масиви даних соціологічних досліджень та оберіть той, який дозволить вам дослідити обрану вами проблему. Масив даних можна отримати із відомих вам відкритих архівів соціологічної інформації, напр., Національного банку соціологічних даних «Київський архів». Щоб зробити вірний вибір, ви маєте добре орієнтуватись в змісті і характері даних цього дослідження. Коротко обґрунтуйте наукову проблему, сформулюйте дослідницьке питання. Необхідно детально описати методологію дослідження, масив даних, а також навести джерело даних (веб-сайт). Інструментарій і масив даних потрібно додати до ДКР.
2. Виберіть з масиву даних декілька змінних (напр., 8-10), за допомогою яких можна провести невелике самостійне вторинне дослідження. Частина змінних має відповідати основній тематиці вашого дослідження, а інша частина – містити соціально-демографічні ознаки респондентів.
3. Придумайте кілька гіпотез (напр., 3-5), які б відображали наукову проблему, вивченню якої і буде присвячене ваше міні-дослідження. Гіпотези та відібрані вами змінні мають відповідати один одному. Серед ваших гіпотез має бути як мінімум одна каузальна (пояснювальна).

4. Продумайте модель емпіричної верифікації ваших гіпотез з використанням методів як описової статистики, так і статистичного аналізу.
5. Перевірте свої гіпотези, застосовуючи різні методи аналізу, зокрема одномірний і двомірний, кореляційний, регресійний, дисперсійний, факторний, кластерний тощо. Наведіть статистичну та змістовну інтерпретацію отриманих результатів. Зробіть висновки щодо обґрунтованості ваших гіпотез. Підведіть підсумки.

В результаті виконання завдання необхідно здати 3 файли:

- 1) **текст МКР (файл Word) (7-10 с.),**
- 2) **презентація (файл PowerPoint) (15+ слайдів),**
- 3) **файл розрахунків в PSPP (output).**

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Кількісний аналіз як моделювання соціальних процесів.
2. Фактори вибору конкретного методу аналізу кількісних даних. Одномірний та багатомірний аналіз.
3. Логіка та основні етапи комп'ютерного аналізу соціологічних даних. Рівні соціологічного аналізу емпіричних даних.
4. Процедури інтерпретації та операціоналізації понять.
5. Поняття помилок вимірювання, їх види.
6. Точкове та інтервальне оцінювання.
7. Соціологічні індекси, способи їх розрахунку, сфера застосування.
8. Інтегральні індекси та їхня роль в кількісному аналізі соціологічних даних.
9. Створення нової змінної за допомогою різних процедур.
10. Перетворення змінних із одного типу в інший.
11. Основи роботи з редактором синтаксиса.
12. Управління даними. Об'єднання та розділення файлів. Розділення випадків на групи. Відбір і сортування випадків.
13. Середнє арифметичне як статистичний показник. Інтерпретація середніх при здійсненні аналізу соціальних даних.
14. Медіана та мода як статистичні показники; способи визначення, інтерпретація.
15. Міри варіації: обчислення, інтерпретація, врахування при аналізі соціальних процесів. Коефіцієнт мінливості категорій.
16. Надійна ймовірність та довірчий інтервал: поняття й інтерпретація. Інтервальне оцінювання для біноміального розподілу.
17. Використання статистичних характеристик для аналізу одномірних розподілів. Описові статистики.
18. Стандартизація показників.
19. Перетворення z-оцінок у нормалізовані шкали.
20. Таблиця сполученості як інструмент вивчення взаємозв'язку двох ознак.
21. Критерій хі-квадрат: призначення, опис, обмеження, обчислення й інтерпретація.
22. Побудовані на хі-квадрат коефіцієнти асоціації.

23. Метод уточнення в аналізі зв'язку між ознаками. Метод «хибного взаємозв'язку». Модель з опосередкованою змінною.
24. Поняття статистичної залежності. Види зв'язку та сила зв'язку.
25. Коефіцієнти зв'язку для ознак, виміряних у номінальній шкалі: розрахунок та інтерпретація значень.
26. Коефіцієнти зв'язку для ознак, виміряних у порядковій шкалі: розрахунок та інтерпретація значень.
27. Коефіцієнти зв'язку для ознак, виміряних у метричній шкалі: розрахунок та інтерпретація значень.
28. Сутність процедур перевірки статистичних гіпотез.
29. Характеристики мір порівняння. Середні. Т-тест для однієї вибірки.
30. Т-тест для порівняння двох незалежних вибірок.
31. Т-тест для парних вибірок.
32. Процедура дисперсійного аналізу.
33. Однофакторний дисперсійний аналіз.
34. Методи множинних порівнянь.
35. Дисперсійний аналіз Крескела-Уолліса.
36. Загальний алгоритм аналізу зв'язку між змінними. Функціональний та кореляційний зв'язок.
37. Лінійний та нелінійний зв'язок. Коваріація. Поняття статистичної залежності. Сила зв'язку.
38. Коефіцієнт парної кореляції Пірсона: формула, правила обчислення, область значень, умови застосування, інтерпретація, рівень значущості. Типові помилки у використанні та інтерпретації коефіцієнта кореляції.
39. Рангова кореляція. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена: коваріація рангів, правила обчислення, область значень, інтерпретація.
40. Коефіцієнт рангової кореляції Кендела: обчислення та інтерпретація.
41. Графічне представлення поведінки змінної. Побудова графіків і їх редагування. Різновиди графіків. Значення графічної презентації даних.
42. Порівняння дихотомічного та категоріального методів аналізу множинних відповідей.
43. Дихотомічний метод аналізу множинних відповідей: визначення наборів, частотні та двомірні таблиці для дихотомічних наборів.
44. Категоріальний метод аналізу множинних відповідей: визначення наборів, частотні та двомірні таблиці для категоріальних наборів.
45. Види дисперсійного аналізу.
46. Суть коваріаційного аналізу.
47. Інтерпретація результатів при дисперсійному аналізі.
48. Факторний аналіз та його призначення.
49. Розмір вибірки у факторному аналізі.
50. Визначення кількості факторів у факторному аналізі.
51. Регресія та передбачення.
52. Проста лінійна регресія.
53. Лінія регресії, коефіцієнт регресії та їх побудова. Способи використання множинної регресії: покроковий та ієрархічний.
54. Нелінійна регресія.

- 55.Послідовність включення незалежних змінних до рівняння у покроковій регресії.
- 56.Мультиколінеарність у множинній регресії.
- 57.Особливості дискримінантного аналізу.
- 58.Дискримінантні функції.
- 59.Перевірка ефективності дискримінантного аналізу.
- 60.Суть шляхового аналізу.
- 61.Базова модель у шляховому аналізі.
- 62.Діаграма шляхів у шляховому аналізі.
- 63.Етапи кластерного аналізу.
- 64.Інтерпретація та профілювання кластерів.
- 65.Способи представлення результатів у кластерному аналізі.
- 66.Логістична регресія.
- 67.Експортування даних.
- 68.Інтерактивні таблиці.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

Існує можливість зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою. Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсі «Аналіз даних. Прикладні задачі статистичного аналізу даних: взаємозв'язки, тренди, прогнози, класифікації». Курс розміщено на освітній платформі Coursera (Курсера) за посиланням: <https://www.coursera.org/specializations/analiz-dannykh?#courses>. Інші доступні варіанти: англomовний курс «Survey data collection and analytics» (<https://www.coursera.org/specializations/data-collection>), україномовні курси «Візуалізація даних» (https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/DV101/2016_T3/about), «Практична соціологія для професіоналів медіа» (MEDIASOC101) (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+MEDIASOC101+2020_T3/about), «Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо?» (SOC101) (https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/SOC101/2015_T1/about). Можливе використання інших масових відкритих онлайн курсів (повністю або частково) за умови погодження їх тематики та змісту з лектором, а також інших навчальних ресурсів, розміщених онлайн, напр., SPSS for beginners (<https://www.youtube.com/watch?v=ZpwZS3XnEZA>). Можливе використання інших масових відкритих онлайн курсів (повністю або частково) за умови погодження їх тематики та змісту з лектором.

За успішне проходження курсів передбачене нарахування додаткових балів – зазвичай, 10 балів за кожний, рекомендований в силабусі курс, але в сумі не більше 15 балів за семестр (тобто за два успішно завершених курси, за умови надання підтверджуючих документів, наприклад, сертифікатів). Курси, які не входять до переліку рекомендованих у силабусі, можуть також враховуватись, а бали за їхнє успішне завершення – нараховуватись за рішенням викладача.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено: доцентом кафедри соціології, к.с.н., доц. Коржовим Геннадієм Олександровичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)